

203

KERIM SADI NAMUK

TÜCCKAV
· Taríhín
Matérialiste
telekkísíne
Göre.

M:T

TÜSTAV

NAMIK KEMAL

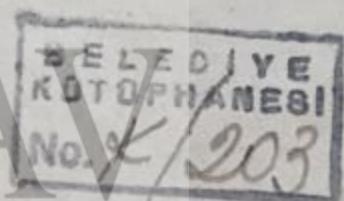
Tarihin materialist telakkisine göre

Yahut

'TARIHİ NAMIK KEMAL'İN KEŞFİNE DOĞRU İLK ADIM

Yazan : Kerim SADI

TÜSTAV

92
NAM
1932

Kapak ressam Turgut tarafından yapılmıştır.

NAMIK KEMAL HAKKINDA VERİLEN HÜKÜMLERİN MAHİYETİ.— « FİKİR » VE « RUH » İNKILÂBI DOĞURABİLİR Mİ ?— MATERİYALİZM İSTORİK VE TARİHTE KAHRAMANLARIN ROLÜ.— İLMÎ ADESELERLE NAMIK KEMAL'İN ŞAHSİYETİNİ TESPİTE ÇALIŞALIM.— MARX « MENFAAT » MESELESİNDE NE DÜŞÜNÜR ?— HİCVE KAÇAN BİR HAŞİYE.

« Namık Kemal'i nasıl tanırsınız ? » diye açılan bir ankete bir kısım muharrirlerin cevabı var. Bunlara göre:

« Osmanlı camiasının üstünde bir kasırga gibi esen» bu « lâyuhtî » « kahraman »; « yedinci hissile de (1) mefkûresi için çarışan bu fevkalbeşer (2) »; « vatan mefhumunu ilk defa teganni etmiş » « nev'i şahsına münhasır bu harika »; « içindeki mücerret ihtiwas ve istiyakları hürriyet ve vatan kalıpları içinde eriterek », « hür adamlara barınacak bir vatan keşfetti. » ilh... (3)

TÜSTAV Türk teceddüt edebiyatı tarihinde ise, onu « memlekette ruhlar yeni bir fecrin lem'alarını şezerken » indifa etmiş « ilâhî bir volkan » halinde ve... « vatana ilâni aşk eden kahraman bir dev (5) » suretinde temaşa ediyoruz.

Bazı edipler de diyorlardı ki :

« Naziri ne gelmiş, ne de gelmesi muhtemel olan o

mecmuai kemâlât (5) », « bu mecmuai mekârimü âliyat(6) »; « Tekfur Dağile Gelibolu arasındaki mesafeye ebediyeti yerlestiren, milletinin destü payına desti a'sar ile bağlanmış zinciri kıran, zatı âsarından ve âsarı zatından büyük (7) » bu «dâhi» «cihangir (8) »: «zulme karşı kafa tutmanın zevkini öğreten (9) » bu «mert, cesur millet adamı (10) », «memleketin hayatına taallûk eden meselelerle alâkadar olarak (11) » « muhteşem bir nesir icat etti. (12) »

Namık Kemal'in şahsiyeti hakkında, şimdiye kadar, verilen hükümlerin ekserisi enfüsî noktai nazardan verilmiş bu kabil hükümlerdir. Şairi iktisadî-içtimâî temellerinden sökerek, yaşadığı devirden ve bağlı olduğu maddî şartlardan kopararak *in abstracto* mutalaa edenler, görülmüyorki, onun hakkında objektif yani gayri şahsî ve ilmî değil, belki sadece şahsî ve indî hükümlerle iktifaya mecbur kalmışlardır.

Üniversitede kürsü işgal eden ihtiyar oğlunun riva-yetine nazaran da «Türk milletinin teceddüt ve inkılâbını yapan onun fikri, onun ruhudur. » (13)

İşte size, marksistlerin kabul edemeyeceği başsağlığı çevrilmiş (15), fevkalâde sathî (15) ve çok yanlış (16) bir görüş. Zira, bir adamın «fikir»i ve «ruh»u — o adam ne kadar büyük bir kahraman ve ne kadar büyük bir dâhi olursa olsun — inkılâbı doğurmaz. Cemiyetteki inkılâpçı tahavvülleri doğuran amiller «Fikir» ve «Ruh»tan bütünsüz başka amillerdir. Tarihteki inkılâplar, subjektif ferdî iradenin tesiri altında, bir adamın dehasının veya bazı ulvi kuvvetlerin rehberliğiyle olmaz; cemiyetteki iktisadî-maddî temelin beşerin dimağı üzerinde bıraktığı içtinabi gayri kabil tesir neticesi olarak husule gelir. İstihsal kuvvetlerinin değişmesi ve buna bağlı olan sınıflar arasındaki mücadelelerdir ki inkılâpçı

değişiklikleri meydana getirir. Şimdiye kadar beseriyet tarihinin bütün inkişafı istihsaledici kuvvetlerin diyalektik inkişafından ve bu inkişafın birbiri ardısırı gelen saf-halarından başka birşey olmamıştır. (17)

Kısaca izah edelim:

İnsan cemiyetini harekete getiren kuvvetler « Fikir », «Düşünce», «Akıl», veya «Ruh» gibi mücerret mefhumlardan nebean etmez; kaynağını maddî maişet şartlarından alır. Beseriyet tarihinin temeli maddî bir temeldir. Maddî hayatın bütün kategorileri içinde ise ishtihsal en ehemmiyetlisidir. İstihsalı de tayin eden istihsaledici kuvvetlerdir. İnsanlar nasıl, tabiatın iktiva ettiği ham maddelerle kuvvetleri kullanarak maddî servetler hasıl ederlerse, aynı suretle istihsaledici kuvvetlerin beserin dimağı üzerinde bıraktığı aksitesirlerle muayyen içtimaî, siyâsî, kanunî müesseseleri ve dînî, ahlâkî ve felsefî sistemleri yaratırlar (18). Marx diyor ki: «İnsanlar bizzat kendi tarihlerini yaparlar, fakat onu indî olarak değil, muayyen bazı şerait içinde meydana getirirler. » [Bonapart'ın darbe hukümeti, 1.]

Tarihî materializme göre, iktisadî istihsal cemiyetin temelini teşkil eder. Halbuki siyâsî, dînî, felsefî sistemler bu temel üzerinde yükselir; ve temelden hayat ve inkişaf kuvvetleri alır. Şu halde, hususî tabirile *infrastructure* maddî dir, *superstructure* ise bu maddî temelin entellektüel in'ikâsınañdan başka birşey değildir. (19)

Bu sebeptendir ki, müverrih Marx Beer'in dediği gibi, insanların hatta en kahramanları bile içtimaî inkişafın mutlak bir iktidar sahibi olan vazii kanunları ve yaratıcıları değildirler (20). Belki sadece, içtimaî tekâmülün icra uzuvları, icra vasıtalarıdırırlar (21). Bu kahramanlar cemiyeteki maddî temelin hasıl ettiği cereyanları ifade etmek-

ten başka birşey yapmazlar. Bununla beraber bu inkişaf ve tekâmul üzerine pek büyük bir tesir icra etmekten de hâli addolunamazlar. Şayet mevzuu bahsettiğimiz bu kahramanlar geniş nazarî malûmat sahibi iseler, enerjik bir seciyeleri ve yüksek melekeleri varsa, bazı hudutlar dahilinde de olsa, mühim bir rol oynayıbilirler ve tekâmul «vetire» sinin hızını artırırlar. (22)

*
* *

Şimdi de, objektif bir görüşle, Namık Kemal'in şahsiyetini, ana hatlarında, tespite çalışalım :

Namık Kemal, Tanzimatı hayriyenin ilâni (1839) ile açılan devirde, iktisaden uyanmak ve başını kaldırmak temayülünü gösteren Türkiye burjuvazisinin iktisadî sahada muhtaç olduğu serbestî ve hürriyete edebiyat vadisinde tercüman olmuş; ve *idéologiquement* o hürriyeti tesise çalışmıştır.

İktisadî - maddî cereyanlar, sınıfî menfaatler onun muayyen bir irsiyetle yüklü olan fiziyolojisinden geçerek fikriyat sahasına çıktı. Başka bir ifadeyle, haricî şe'niyet onun isyankâr cümlei asabiyesinden (23) ve taharrüse fevkâlâde müstait dîmağından (24), tıpkı bir menşurdan süzülür gibi süzülerek inikâs etti; ve bedii kisveye büründü.

Fransadaki fikir hareketlerine büsbütün yabancı kalmışın Namık Kemal burjuvazinin kendisine şiar tanıdığı hürriyeti büyük bir heyecan ve samimiyetle şuurlaştıran ve eserinde yaşadığı devrin ve mensup olduğu sınıfın en bariz temayüllerini kudretle aksettirebilen bir şairdir.

Ne efsunkâr imişsin ah ey didarı hürriyet,
Esîri aşkın oldukça kurtulduk esaretten (25).

Bunun içindir ki XIX uncu asırın sonlarında ve XXinci asırın başında Türkiyada yetişen münevver burjuva gençliği ona bir «sannem» gibi tayıyorlar, onun eserlerinde kendi iştihadlarının edebî ifadesini bulmak arzusile yazılarını yutarcasına okuyorlardı. (26)

§ Fakat onun ufku, nihayet meşrutî bir monarşiden ileriye adım atamamıştı. Bunun böyle olması da pek tabii idi. Çünkü o devirde, burjuvazinin inkişafına set çeken kuvvet—diğer bir tabirle, kafası ezilmesi icap eden irtica ejderi—mutlakiyetti. Meşrutî bir idare olmak şartile, Âli Osman hanedanının beka ve mevcudiyeti burjuvazinin iktisadî-içtimaî inkişafına henüz bir mania teşkil etmiyordu. (27)

Namık Kemal, ticarete daha fazla hareket serbestîsi bahşedecek olan kanunu esasîye ve «usulü meşveret» eâşaktı (28); ve bu sevdayı, aruz veznile formül haline getirmiştir !

İmparatorluğun uğradığı askerî ve siyasî hezimetlerle şerha şerha olan «ruhundaki vatanperverane coşkunluk» ve galeyana gelince, kat'iyetle emin olabiliriz ki bu coşkunluk ve galeyen, menbâını metafizik bir vadiden almış yordu : «hâşâ!»...

Ölürsem görmeden millette ümmît ettiğim feyzi,
Yazılısın sengi kabrimde vatan mahzun ben mahzun

diye inliyen «vatanperver» şairin siyasî gayeleri ise, 1908 Meşrutiyet inkılâbile (ölümünden yirmi sene sonra), tahakkuk etmiş bulunuyordu.

§ Şinası'nın rehberliği altında gazeteciliğe atılan Namık Kemal'in Vatan ve Millet gibi mücerret konseptler altında ifade etmek istediği realite ferdî mülkiyet prensi-

pile Türkiyada, yeni bir sınıf halinde taazzuva başlıyan ve tedricen kümelenen burjuvazidir. Namık Kemal, iktisadî kudreti gittikçe büyüyen ve netice itibarile sınıfı şunu ve siyasi ihtirasları uyanan burjuvazi namına mutlakiyete ve «idarei müstebide» ye karşı amansız bir mücadeleye girdi (29); ve bakır bir enerji ile atıldığı siyasi (30) kavgada (31) kalemini alevden bir kılıç gibi kullandı:

Muini zalimin dünyada erbabı denaettir,
Köpektir zevkalan sayyadı bîinsafa hizmetten.

Bakınız, bu sınıfa istinat ederek düşmana nasıl meydan okuyor :

Civanmerdanı milletle hazer gavgadan ey bidat,
Erir şimşiri zulmün ateşi hunu hamiyetten.

ve büsbütün coşuyor :

Felek hertürlü esbabı cefasın toplasın gelsin,
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten.
Sonra da kükreyerek tehdit ediyor :
Cihan titrer sebatı payı erbabı metanetten !...

Bir taraftan otokrasiye ve «esaret ifritine saldırın » Namık Kemal, diğer taraftan «edebiyatı atika ve faside» yi feodalitenin timsali gibi görüyor ; ve «mûtehevvarane bir taassup göstererek» irtica sembolü olan «edebiyatı kadime» ye, «ilâni harp» ediyordu :

Türkîde kaside görmedim ben
Beş beyti bile mutabıkı fen
Mazmunları vehimdir, zunûndur
Akla göre adeta cünûndur

Bir de, küçük büyük herkesin hafızasına işlenmiş olan
şu misraları okuyalım :

Ne mümkün zulm ile bidat ile imhayı hürriyet,
Çalış idraki kaldır muktedirsen ademiyyetten.

«Çelik metanetindeki» bu levha, tarihî zaruretin kamçısı altında, iktisadî determinizmin icap ettirdiği misyonu ifaya hazırlanan çok genç bir sınıfın imanile yoğurulmuş değil de nedir ?

İşte, «Türkiyada burjuva inkılâbinin ilk kuvvetli şair mübeşirlerinden» olan Namık Kemal'in, bir iki basit çizgiye ircâ edilmiş, şahsiyetine tahlilî bir nazar.

* * *

Bir nokta kalıyor :

Çocukça bir bakışla diyenler bulunur ki, nasıl oluyor da menfadan menfaya sürülmek ve Mağusa zindanlarında yıllarca yatmak suretile hayatını istihkar eden, «altın başlı bir bastonu eline almıyan», « paradan iğrenen » bu asil ruhlu kahraman altına tapan bir sınıfın, bir avuç menfaatperest bezîrgânın tellallığını üstüne alıyor? Nasıl oluyor da, yelesi rüzgârlarda savrulan bu heybetli arslan bir tilki sürüsünün avukatlığını yapıyor? O, kuvvetli bir kanat darbesile Zaman ve Mekân mefhumlarının fevkine yükselp istirap çeken bütün insanlar namına «ebedî» ve «mutlak» hürriyeti terennüm etmedi mi? Onun «madde» ve «menfaat» gibi çamurlu, hasis kelimelerle nasıl bir alâkası bulunabilir? Bu kelimeler onun rüyasına bile girememiştir (vs,vs..)

Bütün bunlara cevap olmak üzere, şairin iktisada dair yazdığı makaleleri tahlilden vazgeçerek, marksızmin menfaat meselesinde ne düşündüğünü şerhedelim :

Helvétius ve *Bentham* gibi moralist burjuva filozolları ferdi tek başına yani tecrit ederek alırlar; ve şahsî menfaatleri içtimaî faaliyetin yegâne muharrik ye saiki olarak kabul ederler (32). Marx, daha ziyade, şu fikirdedir ki: insanlar, çok defa, - hayatlarının mühim anlarında ve ehemmiyetli ahvalde - duygularını ve fikirlerini umumî menfaatle veya sınıflarının menfaati telâkki ettikleri şeyle bir tutarak, şahsî menfaatlerine karşı hareket ederler. Marx'a göre şahsî menfaat, TARİHTE, tamamile mahdut bir rol oynar; tarihte en büyük rolü oynayan SINIF MENFAATLERİ dir. *Kapital* müellifi, bilhassa, içtimaî istihsale tabi olan UMUMÎ MENFAATE ehemmiyet verir. Yalnız bu menfaattır ki « ideoloçiyaî » süperstrüktürün kuruluşunda hesaba katılacaktır.

Anlaşılıyor ki :

Baisi şekva bana hüznü umumîdir Kemal
Kendi derdi gönlümün billahi gelmez yadıma

diyerek «fena filmilleh» sırrına eren «gayrendiş» şair, elimizde Marx'ın menfaat meselesindeki tezini te'yit edecek mükemmel ve canlı bir örnektir.

§ Fakat Namık Kemal, hiç bir zaman, demir bir libas halinde bıraktığı şöhretinin altında iki büklüm dolaşan ve babasındaki kuvvetin hakikî menşe'lerini idrakten âciz kalan (33) afyonkeş (34) biyoğrafın zannettiği gibi, «gökten

düşmüş bir ilham» değildi. Bil'akis topraktan ve etle kemikten fişkirmış; cemiyetteki haşin mücadelenin saflarında boğuşa boğuşa inkişaf etmiş ve tarihin tunç çemberi içinde üstüne düşen muayyen rolü, kabiliyetlerile müte-nasip olarak tamamlamış bir insandı. (*)

(*) Yahut, behemhâl *an'anavî* bir tenkit isterseniz ... (Hicri 12 ** taribinde «sermünecimi şehriyârî » Mustafa Asım Ef.nin sultânından tevel-lütle ata binmiş, ava çıkmış, Şurayı Devlet âzâlılığında bulunmuş; «âşıkane, suhane şiirler» dahi yazmış ; karşısına dikilen sırmalı mübaşirlere ancak lumpenproletaryanın luğatçesinde yer bulan kelimelerden mürekkep küfürler savurarak begeriyete Afi Ekrem B. i hediye etmiş ; ve «Milâdi İsanın 1888inci senesinde, kânunuevvelin ikinci pazar günü, alaturka saat sekizi yirmi dakika gece», pnömoni mikroplarına mağlûp olmak suretile, uzvi âlemden madenî âleme intikal eylemiş; Nîsapur'lu hakîmin dediği gibi satranç tahtasından adem kutusuna girmış; «gayet büyük yuvarlak başlı, pek yüksek alınılı, pembe çehreli, hiddetlendikçe çatılır az eğri kaşlı, koyu elâ gözlü, irice burunlu, sevkâlâde güzel ağızlı, kırk yaşıdan sonra siyah denilecek kadar koyulaşmış, uzunca kumral sakallı, kısaya mail orta boylu, şışmanca, omuzları geniş, elleri ayakları küçük»; «nesri davul ahenkli» ve koloniyal zevklerle daülküûle müptelâ, «entari ile dolaşmasını sever», «yikanmaktan hoşlanmaz», nuranî «bir hale ile muhat» «örümcekten korkan psikopat bir fani idi) diyebiliriz ki, bu takdirde «dâhi primer » i tenkit değil hicvetmiş oluruz : münekkit ve heccav kelimeleri müteradif değildir.

HAŞİYELER

(1) Ya sekizincisile ?!

(2) Nietzsche, XIXuncu asrin bu «eredo - sifilitik ve mefluç» (a) Deccali, zavallı kafatasını mezardan kaldırıp ta «fevkalbeşer» in ne olduğunu seyretmeliydi! Demek, bugüne kadar, garpta Nietzsche'yi tefsire çalışan müelliflerin kâffesi aldanmış oluyorlar !? Buna Claire Richter isminde bir gafil, bakınız, «fevkalbeşer» için ne diyor: Çok zeki insanlardan mürekkep bir temel üzerinde beden ve ruh itibarile kuvvetli yeni bir asılızade sınıfı yükselecek, bu aristokrasiden « saf Avrupaırkı » doğacak, bundan da fevkalbeşer meydana gelecek. Nietzsche'ye göre, bugünkü insan, şu safhalardan geçerek « fevkalbeşeriyet » e doğru tekâmul edecektir: I) Yeni bir aristokrasi; II) Saf bir Avrupaırkı; III) Fevkalbeşer. [Nietzsche et les Théories biologiques contemporaines, s. 203-229] Fevkalbeşerin tabakkuku istikbale ait bir ıstır. Esasen Nietzsche de bunu tasrih ediyor: « Niemals noch gab es einen Übermenschen. [b] »

Görülüyorki henüz dünya yüzünde yetişen en büyük adamlar arasında bile hiç bir « Fevkalbeşer » zuhur etmemiştir : Namık Kemal'den başka!

(a) Romanya Dr. Ahmet Hamdi Musa'nın La folie de Nietzsche et son influence sur ses œuvres unvanlı tezine (Paris, 1928) müracaat.

(b) Türkçeye «Fevkalbeşer» diye kabul edilen Übermensch (bu kelime ilk defa Coethe'nin Faust'ında geçer) ve Übermenschlich kelimelerini Fransızlar surhumain, surhomme ve superhomme, İngilizler Superhuman, İtalyanlar superuomo diye tercüme ediyorlar.

(3) Refik Ahmet, Kâzım Nami, Şükûfe Nihal, Vâlâ Nurettin, Necmettin Sadık, Necip Fazıl, Sadri Etem ilh...

(4) Kahraman ve dev! Tezat teşkil eden bu iki mefhum Şehnameyi hatırlatmıyor mu ? Keykaus'u kurtarmak için Mazenderan'a giden

Zal oğlu Rüstem'in yolu Cadılar memleketine uğramıştı. Rüstem bir akşam, güneş batarken, yeşil ağaçların gölgesinde sülün gözüne benziyen berrak bir çeşme başına varıyor. Çemenlerin üstünde, güvercin kanı gibi kırmızı şarapla bezenmiş bir sofa kurulu, bir de tanbur var. Genç kabraman, yakut bardağı şarap dolduruyor; ve sazi göğsünde, yanık bir türkü söylüyor. Bu türkünden anlıyoruz ki sahralar ve dağlar hep onun bahçeleri devler ve ejderhalarla cınklesmek te kahramanın bahtıdır.

İran'da yeni emekleyen çocuklar bile, köşe bağlarında Firdevsi'nin lâyemut şaheserini okuyan destancıları dinliye dinliye, bunları ezber bilirler:

همه جای جنکست میدان اوی

بیابان و کوهست بستان اوی

همه جنک با دیو و نر اژدرها

ز دیو و بیابان نیابد رها

Lâkin bir « EDEBİYAT MÜVERRİHİ » yeni emekleyen bir acem çocuğu değildir!

- (5) Hâmit.
- (6) Recai zade.
- (7) Süleyman Nazif.
- (8) Sami Pş. zade Sezai.
- (9) Hamdullah Suphi.
- (10) Halide Edip.
- (11) Köprülü zade.
- (12) «Feylesof» Rıza Tevfik.
- (13) Namık Kemal, Büyük Adamlar serisi № 2, s. 55.
- (14) Maddeyi değil de fikri esas aldığı için.
- (15) Filvaki, geçen asırın liberal burjuva mütefekkirlerine has olan ve içtimai tekâmülün sebeplerini « Fikirler » de ayıran bu eski görüş fevkâlâde sâthidir. Zira insan âma olmalı ki içtimai iktisafî dizgînlerini tutan fikirlerin arkasında bu fikirleri doğuran değişimci istihsal şartlarını görmesin. «Fikirler» ve «Düşünceler» içtimai ilerlemede ancak mutavassit vazifesini ifa eder. Beşerin dimiği bir köprüye benzetilebilir: İktisadi-maddi kuvvetler, bu köprüden geçerek, içtimai sahadâki şekilleri, studio-daki dekorlar gibi, yıkar ve yapar.

«Daha 1840 a doğru Marx ve Engels, ispat etmedilermi ki, EN SON TAHLİLDE, beşeriyetin tarihini tayin eden fikirler değil durdurulması muhal olan iktisadi tekâmüldür? O iktisadî tekâmül ki insanların arzularına ve fantezilerine göre değil de granit kanunlara göre seyrini takip eder. » [Karl Kautsky]

Bugün, Marx'ın düğünüş tarzı maasır dimağlarda o kadar derin bir surette kökleşmiş bulunuyor ki, tarihin materialist telâkkisine düşman olan mütefekkirlər bile Cihan harbinin iktisadi illetlerle izahını kabul ediyorlar. Marksizmin tarihte kazandığı bu geniş ehemmiyetten sonra, hâlâ: « falan devirdeki siyasi ve içtimai inkılâbı babamın ruhu yaptı » gibi beşiklerden beklenen bir terane bir İLJM KÜRSÜSÜnden pek hoş aksetmese gerek!

(16) Çünkü, Pasteur'den sonra, « Pathican tohumundan akrep husule geldiği » [Diyaribekir vilâyetinin 1302 senesine mahsus resmî salnamesinden] nazariyesi (!) ne kadar doğru olabilirse bu iddia da, bugün, ancak o kadar doğrudur.

(17) Halbuki Thomas Carlyle'e göre « cihan tarihi kahramanların biyografilerinden ibaretti. » (a) « Sakespeare'den beri yetişen en büyük İngiliz'in nazarında, cemiyetteki daimî istihaleyi yapan Büyük Adamlardır; ve Tarihi Umumi, esas İlbarile, bu çeşit kahramanların bir araya toplanmış sergüzeştlərindən başka bir şey olamaz! Beşeriyyetin tarihi, hakikatte, kahramanların tarihidir. Ve tabir caizse bir nevi kahramannamedir.

(a) Carlyle 5 Mayıs 1840 salı günü verdiği konferansın iki yerinde bunu tekrar eder.

(18) Not 1:— Bununla beraber İ istihsaledici kuvvetlere İlâh payesi vermeğe hiç te lüzum yoktur.

Not 2:— İktisadi mobilin ve teknik şekillerinin beşeri tekâmülde oynadıkları mühim rolü işaretle müstahsil kuvvetlerin muayyeniyeti meselesine temas ederken, pasif ve mihanikî herhangi bir fatalizme kapı açılmaması için şu cihetî de kaydedelim ki : Tarihin materialist izahına göre beşeri ef'alin bütün şekillerini tayin eden iatihsal kuvvetleri olmakla beraber, « istihsal ve istihsal münasebetlerini insan yaratmıştır. » [Sermaye, cilt I.] Herşeyi yapacak olsan yene şenî ve canlı insanıdır. Mücadele edecek Tarih değil odur. Tarih-bizatîhi mevcut bir sahîmî gibi kendi gayelerini tahakkuk ettirmek için insanı bir alet gibi kullanan bir şey degildir: Tarih, kendi objektiflerini takip eden insanın faaliyetinden ibarettir: [Marx ve Engels, Mukaddes aile, mephas 6, parağraf 2].

(19) Umumiyetle mazideki büyük felsefe sistemlerinin ve hususile marksizmin külliyyen yabancısı bulunan Darülfünûn Felsefe Şubesi profesörleri bu meselede de ilmî sosyalizmin çehresini baltalamaktan ve Marx'ı körükörene tahrife kalkışmaktan geri kalmıyorlar: « Tarihi materializme göre: İktisadi hedîselerin gayri olan bütün içtimai hadiseler (meselâ dîni, ahlâki, bedîî ilh. gölge - hadise dir. Bir şeyin gölge-hadise (yani épiphénomène) olması başka şeyle üzerinde hiç bir tesiri olmaması demektir. »

Hayır, maiksizm, kat'iyen, böyle bir şey söylemiyor; bilâkis, süpers-trüktürün de « base » üzerine mütekabil tesiri olduğu ve bu tesirin azîm-ebemmiyeti bulunduğu noktasında israr ediyor.

(20) Dimağının kuruluşu itibarile dikkate şayan bir küçük burjuva enmuzeci olan Peyami Safa, gençliğe hitaben nesrettiği on iki maddelik bir beyannamede, su garip iddiayı ileri sürüyor: « Cemiyeti kendi insiyakının kahıbına göre yuğurabilirsın! » Ferdî psikolojiye murassa bir hükümdar tahtı kadar paha biçen ve « Aşyanı »nı nahif omuzları üstünde taşıyan «chassas romancı » bilmiyor veya bilmek istemiyor ki, insan « kendi insiya-kının kahıbına göre » ve « hürriyetinden fedakârlık etme » den değil kos-koca bir cemiyeti, teknedeki üç okka hamuru bile—şayet bir zaruret yoksa —kolay kolay yoğuramaz !

(21) « Kahramanlar » müellifinin müddeası ise büsbütün başka ve buna taban tabana zittir: « Kahraman taşkın bir nur çeşmesidir, dünyadaki karanlıklar aydınlatmış olan ve aydınlatan bir çeşme. Başka bir el tarafından yakılan bir lamba değil. Kahraman, güneş ve yıldızlar gibi mevhibei ilâhiye ile parlayan tabii bir nur pınarıdır. »

(22) Tarihin kaydettiği en büyük ihtilâl teşkilâtçılarından biri ve harikulâde yaratılısta bir mücadeleci olan Troçki, « **Hayatım** » unvanlı üç ciltlik otobiyoğrafisinin (« Bu bir polemik kitabıdır. Tenakuzlar üzerine kurulmuş bir içtimai hayatın dinamiğini aksettiriyor. ») başlangıcında, söyle diyor; « İnkâr edemem ki hayatım pek alelâde geçmemiştir. Fakat bunun sebeplerini bende değil yaşadığım devrin icabat ve geraitinde aramak lâzım. Hiç şüphesiz yaptığım iyi ve fena işleri başarabilmek için bazı şahsi hususiyetlerimin bulunması icap ediyordu. Bununla beraber eğer o tarihî şerait mevcut olmasaydı bu ferdî hususiyetler tezahür edemeyecekti. »

(23) « Mizacının asabî olduğunu doktorlar söylerdi (!) Pek nadir hiddetlenir, fakat hiddeti uzun devam eder ve burnundan kan başanarak nihayet bulurdu. »

(24) « Rüyasında bir iki beyit şiir söyledi de oiuirdu. »

(25) « Je suis esclave de la liberté. » — Robespierre —

(26) « Âli mekteplerin talebesi Kemal'e perestî ederlerdi. » « Eserleri hergün giddeti artan memnuiyete rağmen gizli gizli okunur, hatta Kemal'in bir sahifesini okumak için mektepten tart, Trablusgarp çöllerine nefyolunmak göze alınırdı. »

(27) Malûm ola ki, « burjuva cemiyeti mutlakiyeti tutar : bu mutlakiyet derebeğlere, asılzadelere karşı mücadele ettikçe. Lâkin onunla çatışır ve meşrutî bir idare veya Cumhuriyet ister : Mutlakiyet burjuvazinin inkişafına bir engel teşkil eder etmez. »

- (28) Çıkar âsârı rahmet ihtilâfi re'yi ümmetten.
(29) Kemendi cangûdazı ejderi kahrolsa cellâdîn,
Müreccahtır yene bin kerre zinciri esaretten.

Ne gam pür ateşi hevl olsa da gavgayı hürriyyet,
Döner mi merd olan bir can için meydanı gayretten

- (30) « Siyaset teksîf edilmiş ekonomiktir. »

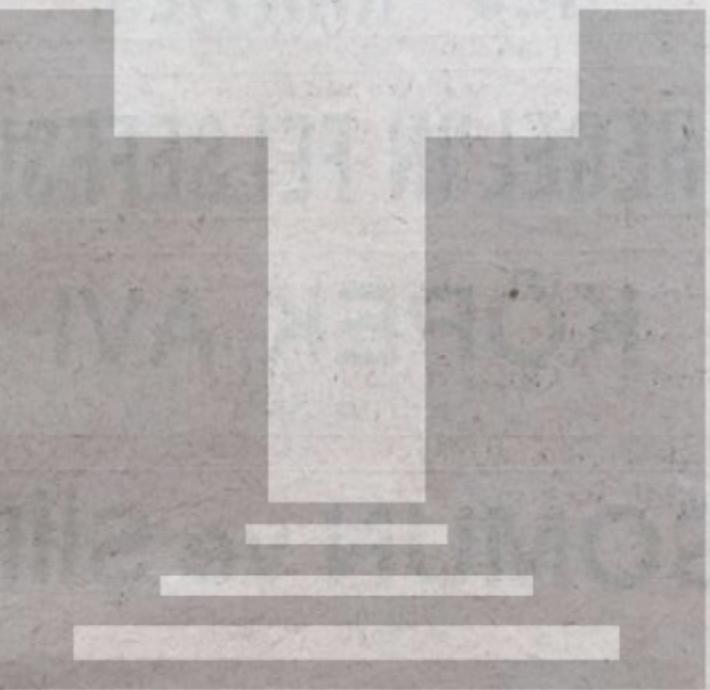
(31) « Namık Kemal'in siyasi hayatı Yeni Osmanlılılar cemiyetine girmesile başlar. Bu cemiyet mesrutiyeti ilân ettirmek için teşekkür etmüştü. »

(32) « İnsanlar menfaatlerine tabidirler. » « Şayet vatandaşlar ammenin iyiliğine hizmet etmeden şahsi saadetlerine kavuşamasalar da delilerden başka rezileyle me'lûf kimse bulunmazdı, ve milletlerin saadeti ahlâkin bir eseri lutfu olurdu. » — Helvétius — « Yegâne se'nî menfaatler ferdî menfaatlerdir. » — Bentham —

(33) Bu aczin en esaslı sebeplerinden biri içtimai insanla (yani su veya bu sınfa mensup in-anla) mücerret insanı biribirine karıştırmak ve ebedî Namık Kemal'e TARİHİ NAMIK KEMAL'i ayırd edememektir.

(34) « Din halk için afyondur. » [Karl Marx: Hegel'in felsefe hukukunun tenkidi, methal.]

TÜSTAV

FELSEFENİN SEFALETİ

KANTİZM

ve

NEO - KANTİZM

HEGEL'İN FELSEFESİ

KÖPEK AVI

Kerim Sadi

SOMUN ve ŞİİR

Kerim Sadi

Tevfik Fikret

(basılıyor)

Nâzım(name)

Muhammet

ve

Kur'an

20 KURUŞ